

**TA’LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA 4K KOMPETENSIYALARGA
YO‘NALTIRILGAN INTERFAOL METODLARNING DIDAKTIK
IMKONIYATLARI**

Jumaboyeva Komila Toxir qizi

Urganch Ranch texnologiya universiteti magistri

INTRODUCTION (KIRISH)

XXI asr ta’lim paradigmasi bilimlarni uzatishdan ko‘ra, o‘quvchining shaxsiy rivojlanishini ta’minlashga yo‘naltirilganligi bilan xarakterlanadi. Zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatga erishish uchun o‘quvchilar keng qamrovli kompetensiyalarga ega bo‘lishi zarur. Shu jihatdan, 4K modeli — kreativlik, tanqidiy fikrlash, kommunikativlik va hamkorlik ko‘nikmalari — global ta’lim tizimida ustuvor yo‘nalish sifatida qaralmoqda.

Boshlang‘ich ta’lim bosqichida aynan ushbu kompetensiyalarni shakllantirish muhim hisoblanadi, chunki bu davrda o‘quvchilarning bilish faolligi va ijtimoiylashuv jarayoni jadal rivojlanadi. Shu bilan birga, an’anaviy metodlarning ustuvorligi o‘quvchilarning faolligini cheklab qo‘yishi mumkin. Natijada bilimlar yuzaki o‘zlashtiriladi va amaliyotga tatbiq etish qiyinlashadi.

Mazkur maqolaning maqsadi — 4K kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi interfaol metodlarning didaktik imkoniyatlarini ochib berish hamda ularning ta’lim samaradorligiga ta’sirini ilmiy asoslashdan iborat.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundan iboratki, unda interfaol metodlar 4K kompetensiyalari kesimida tizimli ravishda tahlil qilinadi va ularning integratsiyalashgan modeli taklif etiladi.

METHODS (TADQIQOT METODOLOGIYASI)

Tadqiqotda aralash (mixed-methods) yondashuv asosida nazariy va empirik metodlar uyg‘un holda qo‘llanildi.

Nazariy tahlil

4K kompetensiyalariga oid ilmiy-nazariy qarashlar o‘rganildi;

interfaol metodlarning didaktik tasnifi ishlab chiqildi;

ta’lim samaradorligini baholash mezonlari aniqlashtirildi.

Empirik tadqiqot

Tadqiqot boshlang‘ich sinf o‘quvchilari o‘rtasida o‘tkazildi. Unda jami 60 nafar o‘quvchi ishtirok etdi.

Ular ikki guruhga ajratildi:

A guruhi — an’anaviy metodlar asosida o‘qitildi;

B guruhi — 4K yo‘naltirilgan interfaol metodlar asosida ta’lim oldi.

Interfaol metodlar tizimi

Tadqiqot doirasida quyidagi yangi yondashuvlar ishlab chiqildi va qo‘llanildi:

“Savol zanjiri” metodi — tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi;

“G‘oya konstruktori” — kreativ fikrlashni shakllantiradi;

20-Mart, 2026-yil

“Mini-loyiha” — hamkorlik va muammoli fikrlashni rivojlantiradi;

“Dialogik o‘rganish” — kommunikativ kompetensiyani kuchaytiradi.

Har bir metod darsning ma’lum bosqichida maqsadli qo‘llanildi va 4K kompetensiyalar bilan bog‘landi.

Baholash mezonlari

Ta’lim samaradorligi quyidagi indikatorlar asosida baholandi:

bilimning chuqurligi;

mustaqil fikrlash darajasi;

guruhda ishlash faolligi;

muloqot sifati.

RESULTS (Natijalar)

Tajriba natijalari interfaol metodlarning yuqori

samaradorligini tasdiqladi.

1. Bilimning chuqurligi

B guruhi o‘quvchilarida mavzuni tushunish darajasi yuqori bo‘ldi. Ular o‘rganilgan bilimlarni yangi vaziyatlarda qo‘llay oldi.

2. Tanqidiy fikrlash

“Savol zanjiri” metodidan foydalanish natijasida o‘quvchilar:

sabab-oqibat bog‘liqligini aniqlash,

dalillash,

mustaqil xulosa chiqarish ko‘nikmalarini egalladi.

3. Kreativlik ko‘rsatkichlari

“G‘oya konstruktori” metodi orqali o‘quvchilar turli muammolarga noodatiy yechimlar taklif qildi. Ularning tasavvuri va ijodiy yondashuvi kengaydi.

4. Hamkorlik darajasi

Mini-loyiha ishlari jarayonida o‘quvchilar:

vazifalarni taqsimlash,

birgalikda qaror qabul qilish,

o‘zaro yordam ko‘rsatish ko‘nikmalarini rivojlantirdi.

5. Kommunikativ faollik

Dialogik o‘rganish natijasida o‘quvchilarning nutqi ravonlashdi, o‘z fikrini erkin ifodalash qobiliyati shakllandi.

Umumiy natijalarga ko‘ra, B guruhida ta’lim

samaradorligi A guruhiga nisbatan sezilarli darajada yuqori bo‘ldi.

DISCUSSION (MUHOKAMA)

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, 4K kompetensiyalariga asoslangan interfaol metodlar o‘quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. Ushbu yondashuvning ustunligi uning integrativ xarakteridadir, ya’ni u bir vaqtning o‘zida bir nechta ko‘nikmalarni rivojlantiradi.

Interfaol metodlarning samaradorligi quyidagi omillar bilan izohlanadi:

o‘quvchining faol subyekt sifatida ishtiroki;

20-Mart, 2026-yil

o‘rganish jarayonining muammoli va izlanishga asoslanganligi;
ijtimoiy o‘zaro ta’sirning kuchayishi.

Shu bilan birga, ayrim cheklovlar ham aniqlandi:

metodlarni qo‘llash uchun ko‘proq vaqt talab etiladi;

barcha o‘qituvchilar bu metodlarga tayyor emas;

sinfdagi o‘quvchilar soni katta bo‘lsa, boshqaruv murakkablashadi.

Shunga qaramay, interfaol metodlar o‘zining samaradorligi bilan ajralib turadi va ularni takomillashtirish orqali keng joriy etish mumkin.

XULOSA

4K kompetensiyalariga asoslangan interfaol

metodlardan foydalanish ta’lim samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi.

Ushbu yondashuv o‘quvchilarning bilim olish jarayonini chuqurlashtiradi va ularni real hayotga tayyorlaydi.

Natijada o‘quvchilar:

mustaqil fikrlay oladigan,

ijodkor,

muloqotga kirisha oladigan,

jamoda samarali ishlay oladigan shaxs sifatida shakllanadi.

Kelgusida ushbu yo‘nalishda metodik tizimlarni yanada takomillashtirish va amaliyotga keng joriy etish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (GOST):

1.Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.

2.Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения. – М.: Педагогика, 1995. – 336 с.

3.Выготский Л.С. Психология развития ребенка. – М.: Смысл, 2004. – 512 с.

4.Trilling B., Fadel C. 21st Century Skills: Learning for Life in Our Times. – San Francisco: Jossey-Bass, 2009. – 256 p.

5.Ishmuhammedov R., Abduqodirov A., Pardayev A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste’dod, 2008. – 180 b.